

Dorstend als zij was naar de eenheid van alle kerken, zag zij ook het Interkerkelijk overleg als een symptoom van 'vernieuwing' (het katholicisme bleef haar overigens afstoten¹) en elk rapport dat uit Nederland kwam, elk relaas ook, waarin sprake was van een krachtig gevoel van nationale eendracht of zelfs eenheid, beschouwde zij als aanwijzing dat de oude partij-schappen hadden opgehouden te bestaan. Een spoedige terugkeer van politieke partijen, laat staan van de vroegere politieke partijen, beschouwde zij als uitgesloten en in elk geval als hoogst onwenselijk: dan zou de 'vernieuwing' geen kans krijgen. Begin '44 wist zij dat de meeste ministers daar anders over dachten en meenden dat het herstel van de parlementaire democratie natuurlijk gepaard zou gaan met de herleving van duidelijk van elkaar verschillende en zich tegen elkaar afzettende politieke partijen. Het leek haar toen wenselijk, aan de illegaliteit in Nederland rechtstreeks te doen weten dat zij zich als gevolg van dit afwijkende inzicht door het kabinet gedwarsboemd voelde. In die tijd maakte A. W. M. Ausems die, zoals wij in deel 7 beschreven, door Jan Thijssen, voorman van de Raad van Verzet en hoofd van de Radiodienst, naar Londen gestuurd was, zich gereed om als agent van het Bureau Inlichtingen met een opdracht ter coördinatie van de illegale groepen naar bezet gebied te vertrekken. Eind januari of begin februari typte de koningin eigenhandig een mededeling die Ausems doen moest aan alle leiders van illegale groepen met wie hij in aanraking zou komen. Hij moest dan het volgende zeggen:

'Hij² heeft sterk de indruk gekregen dat de koningin door voortdurend voeling te houden en zich te laten inlichten door uit Nederland overgekomenen, geheel met Nederland, zoals het vernieuwd is, meeleeft en ook geheel alles voelt zoals men alles in vernieuwd Nederland aanvoelt.

Hij² heeft in Londen de indruk gekregen (ofwel: het is hem verteld) dat er velen in Londen bepaald niet zijn meegegroeid met het nieuwe Nederland. Dus, dat bij al wat de koningin doet, zij met deze moeilijkheid te kampen heeft.

Daarvan zal men zich in Nederland terdege rekenschap moeten geven.'

¹ De betekenis van de geloofsbeleving door katholieken is pas na de oorlog tot haar doorgedrongen in haar contact met haar particuliere secretaresse Jeannette Geldens. Anderzijds is het natuurlijk tekenend dat zij voor deze functie een katholieke medewerkster uitkoos. Natuurlijk had zij grote waardering gekoesterd voor de houding van het Episcopaat; zij wist óók dat katholieken een werkzaam aandeel hadden gehad aan het illegale werk. Vóór de oorlog had zij zich er maar moeilijk mee kunnen verzoenen dat er Nederlanders waren die als 'Roomsen' een autoriteit buiten Nederland erkenden. 'Na de oorlog', aldus mr. Tellegen, 'is ze zelfs eens mee geweest naar de Passiespelen in Tegelen, maar toen hield ze mijn hand vast en zei dat ze me knijpen zou als ze vond dat het griezelig werd.' (M. A. Tellegen, 22 nov. 1957) ² In de tekst staat 'X'.